

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Економічний факультет
Кафедра економіки та менеджменту

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ
РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ»

Виконала: студентка 4 курсу,
групи ЕЛ-41

Спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»
Освітньо-професійної програми «Публічне
управління та адміністрування»

_____ Анна ШЕВЧЕНКО

Керівник наукової роботи: кандидат
економічних наук, доцент

_____ Ганна ЗАДНЄПРОВСЬКА

Рецензент:
доктор наук з державного управління,
професор
професор кафедри соціології і публічного
управління
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

_____ Віталій КРУГЛОВ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет _____ економічний _____
Кафедра _____ економіки та менеджменту _____
Освітньо-кваліфікаційний рівень _____ бакалавр _____
Спеціальність _____ 281 «Публічне управління та адміністрування» _____
Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування» _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Ганна ДОРОШЕНКО

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« 06 » червня 2025 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА**Шевченко Анни олександрівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Державне управління соціально-економічним розвитком регіону»керівник роботи Заднепровська Ганна Ігорівна, кандидат економічних наук, доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від 17.04.2025 року №2101-5/969

2. Строк подання студентом роботи « 05 » червня 2025 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити: визначити сутність, особливості та методи державного управління соціально-економічним розвитком регіону; аргументувати наслідки воєнної агресії Росії на соціально-економічний стан територій України; проаналізувати економічне становище Київської області; надати оцінку соціальної складової розвитку Київського регіону; розробити заходи та рекомендації щодо удосконалення системи державного управління соціально-економічним розвитком територією в умовах воєнного конфлікту.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ:

1. ДУ – державне управління.
2. СЕР – соціально-економічний розвиток.
3. СЕП – соціально-економічна політика.
4. СЕС – соціально-економічний стан.
5. СЕРР – соціально-економічний розвиток регіону.
6. ВРП – валовий регіональний продукт.
7. АТО – адміністративно-територіальна одиниця.
8. ГУ статистики у Київській області – Головне управління статистики Київської області.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ.....	9
1.1 Визначення та теоретична сутність поняття «регіон»	9
1.2 Наслідки повномасштабного вторгнення на соціально-економічний розвиток регіонів.....	15
1.3 Методи оцінювання соціально-економічного розвитку	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КИЇВСЬКОГО РЕГІОНУ	24
2.1 Характеристика соціально-економічного становища Київського регіону	24
2.2. Аналіз соціально-економічного стану Київської області.....	28
2.3 Заходи та рекомендації з удосконалення державного управління соціально- економічним розвитком Київського регіону	40
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
ДОДАТКИ.....	52

ВСТУП

Актуальність. На сьогодні державне управління соціально-економічним розвитком регіону відіграє важливу роль, адже саме від цього залежить майбутнє становище суспільства, рівень їх життя та в цілому стан економіки країни.

Дослідження СЕРР становища будь-якого регіону може сприяти у вирішенні проблем, які мають негативні наслідки та тягнуть економіку донизу, адже вчасне втручання може відновити процвітання території та поліпшити умови життя, тому що найголовнішою задачею держави є задовольнити потреби суспільства.

Кожен регіон має різну специфіку та відрізняються своїми особливостями, тому їх повна функціональність є складовою економічного та соціального сектору країни. Ці території є частиною загальнонаціональної економіки, що формують валовий внутрішній продукт (ВВП), якість життя населення, визнають ланку охорони здоров'я та безпеки.

Успішне керування регіональної політикою забезпечує процвітання територій та допомагає створити гідні умови життя для населення, забезпечуючи їхні потреби та амбіції, адже це у майбутньому збереже цілісність та повноту роботи держави загалом.

Ефективне ДУ регіональним прогресом відповідає сталому розвитку економіки країни та може відбудувати правильні зв'язки між окремими територіями, аби сформувати цілісну системи. Зокрема, це буде працювати тільки на благо всіх верств населення, адже, якщо одна місцевість відстає, то вона тягне за собою ряд проблем, які спричиняють труднощі і для другої.

Вирішення соціально-економічного питання дозволить країні виходити на вищий рівень серед іноземних лідерів та мати величезний вплив на світову думку, водночас науковці так і не прийшли до кінцевої думки, що саме впливає на будуванні позитивного зростання місцевості, тому це є важливим та гострим аспектом.

Водночас повномасштабне вторгнення Росії в Україні викликало ряд проблем щодо повної здатності країни забезпечувати всіма благами суспільство. Внаслідок воєнного нападу Російської Федерації є значні руйнування інфраструктури, зниження економічної діяльності, виробництва. Найбільше постраждали прифронтові регіони, адже там були нанесені найсильніші удари, що викликало масовий виїзд людей, зменшення робочих місць та відсутності операційної активності. В першу чергу страждає логістика, тобто між адміністративними одиницями є складнощі поставок та перевезень.

Це свідчить про те, що внаслідок цього регіони зазнали негативні наслідки у соціально-економічному розвитку та є виклики щодо вирішення проблем, тому дана тема є актуальною.

Вагомий внесок у теоретичному та практичному дослідженні ДУ СЕРР понесли такі вітчизняні вчені, як Карецман В.Ю., Прокопенко І.Ф., Гудзь П.В., Макогон Ю.В., Топалова Е.Х., Корлюк Ю.Г., а також іноземні дослідники: Річард Гартшон, Франсуа Перру, Вальтер Кристаллер та Август Льош.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз соціально-економічного розвитку Київського регіону, визначення наслідків повномасштабного вторгнення на економіку регіону, а також розробка заходів та рекомендацій для удосконалення ДУ СЕР у постконфліктний період.

Завданнями роботи є:

- визначення сутності, особливостей та методів державного управління соціально-економічним розвитком регіону;
- аргументування наслідків воєнної агресії Росії на соціально-економічний стан територій України;
- аналізування економічного становища Київської області;
- надання оцінки соціальної складової розвитку Київського регіону;
- розроблення заходів та рекомендацій щодо удосконалення системи державного управління соціально-економічним розвитком територією в умовах воєнного конфлікту.

Об'єктом роботи є система державного управління соціально-економічним розвитком регіонів.

Предметом роботи є методи та механізми у становленні соціально-економічного розвитку Київського регіону в умовах воєнного часу.

Апробацію матеріалів підтверджено на основі тез доповідей під час участі у науково-практичній конференції.

Методи роботи. При написанні роботи використовувалися наступні методи: метод порівняння, аналізу, синтезу, індукції та дедукції, прогнозування, емпіричні дослідження, а також системний аналіз.

Наукова новизна полягає в:

- з'ясуванні на основі теоретичного дослідження поняття «регіон» та визначенні негативних наслідків для соціально-економічного стану після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну;
- прогнозуванні та покращенні системи управління соціально-економічним розвитком регіону.

Апробація результатів роботи відображена у фаховій статті а саме: «».

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ

1.1. Визначення та теоретична сутність поняття «регіон»

Для нормального функціонування будь-якого регіону держава має забезпечувати гідне соціально-економічне становище, аби всі верстви населення могли задовольнити потреби життя, такі як: їжа, дах над головою, освіта, тощо. Якщо одна ланка суспільства перевищує іншу – починається криза, як економічна, так і соціальна. З цього випливає, що для запровадження ефективної системи управління слід виділити регіон, як певну АТО, що відрізняється площею, рівнем життя населення, географічним розташуванням, ступенем зайнятості, тощо.

Сам термін «регіон» має обширне значення, яке вимірюється не тільки однією думкою. Перш за все зазначимо, що саме це поняття (походить від латинського «region» – територія, місцевість або область), виокремлене певною окружністю для вирішення загальнодержавних та міжрегіональних проблем. У ході написання нашої роботи визначити цей термін доволі складно, адже досі немає чіткого значення та проводяться різні дискусії з приводу інтерпретації слова «регіон». Тим не менш, різні дослідники мають свою думку, яка має внесок для розгляду та прийнятті сенсу цього слова.

П. Бубенко визначає регіон, коли на конкретній місцевості виникають і функціонують рівні системи для будь-якої діяльності: культурної, освітньої, господарської. З цього дослідник зазначає, що тільки тоді територію можна представити для життєдіяльності людей [4. с. 26-27].

С. Романюк розуміє регіон, як «найбільшу адміністративно-територіальну одиницю», що має власний бюджет, юридичну незалежність та виборчу владу [19. с. 3].

Можна безкінечно досліджувати різні думки авторів та сперечатися до затвердженню правильної істини. З цього випливає, що трактуються численні

погляди сутності «регіон», «розвиток» та взагалі, що таке «соціально-економічний стан».

Для цього представлено в таблиці 1.1 різноманітні тлумачення вищезгаданих термінологічних одиниць.

Таблиця 1.1. – Представлення поняття «регіон»

№	Автор	Поняття	Ключові слова
1	2	3	4
1.	Воротін В.Є. [14. с. 11-13]	Регіон – адміністративна частина економіки країни, що представляється цілісністю відтворювальних процесів і управління	відтворювальні процеси і управління
2.	Керецман В.Ю. [10. с. 261-267]	Визначає регіон як окрему територію, яка характеризується власними критеріями, що відрізняється від інших місцевостей: економічними, демографічними, соціальними, екологічними, етнічними та культурними)	економічний, демографічний, етнічний, культурний, екологічний, соціальний
3.	Прокопенко І.Ф. [16. с. 32-37]	Регіон – цілісна система, що розвиває власні органи управління економікою та входить у механізм державного регулювання економіки країни	механізм державного регулювання економіки країни
4.	Гудзь П.В. [5. с. 15]	Розрізняє різні рівні регіону, а саме: мікро-, мега, мезо-, мета-, макро- та мінірегіони. Також визначає як систему, що сприяє задоволенню потреб суб'єктів суспільно-економічних процесів	задоволення потреб суб'єктів суспільно-економічних процесів
5.	Макогон Ю.В, [15. с. 14-27]	Регіон – частина країни, що відрізняється від інших історичними, економічно-географічними та природними особливостями	економічно-географічні особливості
6.	Куйбіда В.С. [13. с. 480]	Регіон – територіально-економічна одиниця або громада, що об'єднує жителів на окремій місцевості	територіально-економічна одиниця
7.	Корлюк Ю.Г. [12. с. 344]	Регіон – територія, що проявляється комплексністю, цілісністю та спеціалізацією	комплексність, спеціалізація, цілісність

1	2	3	4
8.	Топалова Е.Х. [24. с. 45- 52]	Регіон – ланка адміністративно-територіального поділу, де функціонують регіональні владні інститути з певними повноваженнями і фінансовими ресурсами	регіональні владні інститути
	Визначення автора	Регіон – це певна територіальна одиниця, що діє з особливими природними, матеріальними, екологічними та соціально-економічними ознаками для задоволення умов життя населення.	

Джерело: складено автором

Американський вчений Р. Хартшорн назвав регіон, як «функціональне» явище, адже це показувало більш ефективний метод для підвищення результативності управління [18. с. 352].

Тим самим Ф. Перру запропонував надати таке пояснення до даного терміну, а саме – економічний ріст, що включає різнобічні інструменти для розвитку регіону. Тобто технополіси та системи розвитку місцевого потенціалу.

В. Кристаллер та А. Льош представляють регіони, як агломеровані системи, що створюють скупчення населення, які відокремлюються кордонами між місцевостями, так і між системами.

До того ж поняття «регіон» визначається у Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів», як територія Автономної Республіки Крим, області, крім Києва та Севастополя [9].

Також у розпорядженні Президента України «Про комісію з розробки Концепції державної регіональної політики України» поняття «регіон» трактується, як «частина території країни, яка характеризується комплексом властивих їй природно-географічних, економічних та інших ознак». Зокрема він може збігатися з кордоном адміністративно-територіальної одиниці або об'єднувати кілька таких територій [20].

Отже, можемо сказати, що регіон – це доволі складна система, як включає у себе різні елементи та характеристики, які підпорядковуються ієрархії. Нижче ми наведемо рис. 1.1, який наглядно нам це показує [3].

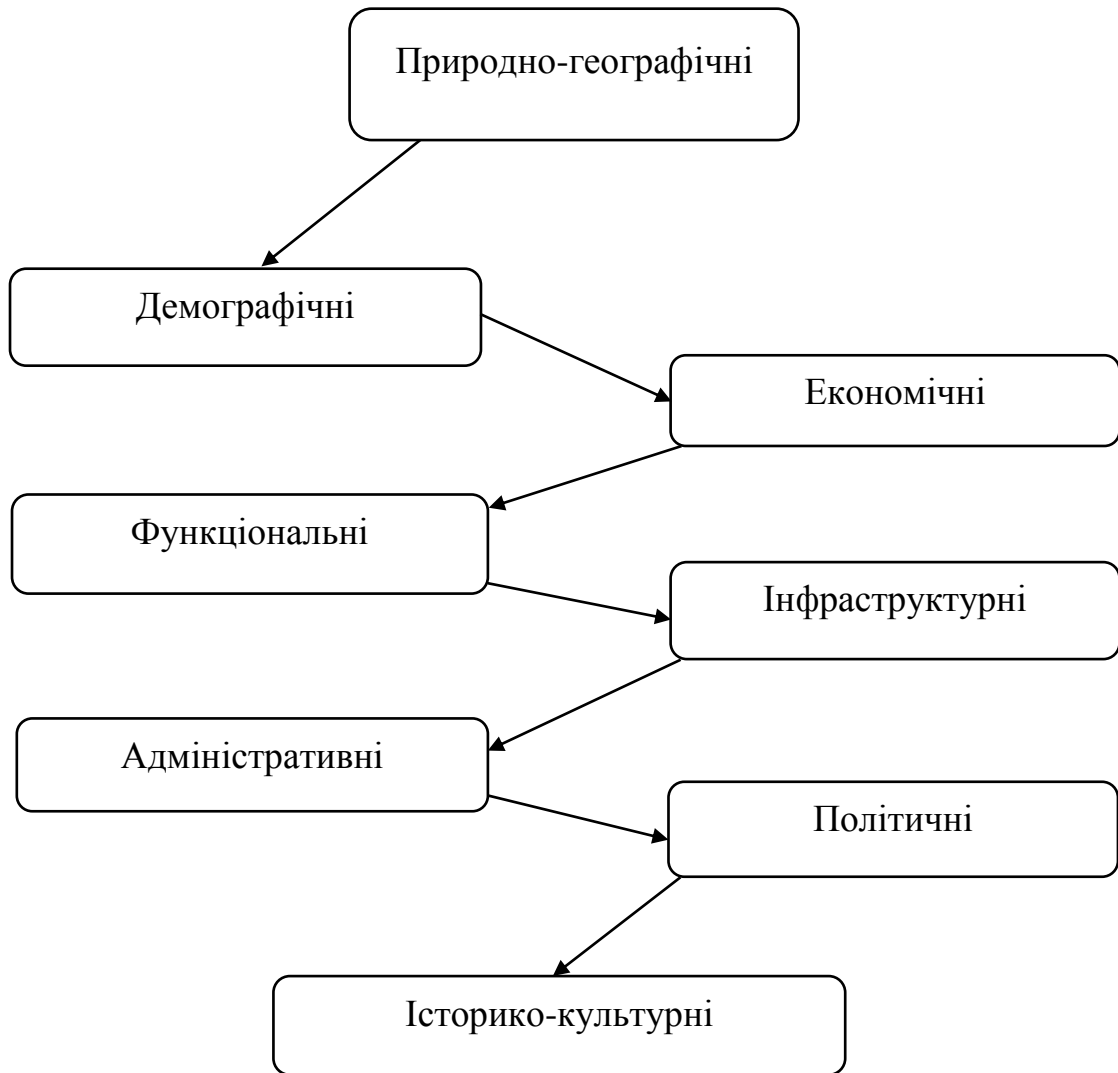

Рис 1.1 Ієрархія характеристик, що використовується при визначенні поняття «регіон»

Джерело: складено за автором [3]

З вищевикладеного також можемо виділити, СЕРР – це насамперед покращення умов життя населення, а саме: ВРП, доходи та видатки держбюджету, рівня життя, соціальної сфери та підвищення економіки, тобто збільшення вироблення продукції. До того ж це все націлено в межах певного регіону, для поліпшення його стану в цілому.

Адже в першу чергу саме від запровадження та реалізації управлінських рішень у соціально-економічному аспекті залежить майбутнє становище окремої

території, а саме: забезпечити економічну конкурентоспроможність, сталий розвиток та добробут жителів.

З цього виходить, що для досягнення соціально-економічної мети регіону варто приділяти увагу також державному управлінні, тобто одна з основних задач регіональної політики держави є надати соціальний захист кожному громадянину, незалежно на якій місцевості він проживає.

Також не менш головна мета регіональної політики будь-якого регіону є економічний розвиток, тож для цього необхідно відповідати таким заходам: підвищувати рівень освіченості населення, надавати можливість зростати у доходах, слідкувати за якістю рівня життя та поліпшувати здоров'я.

Для вживання будь-яких заходів щодо покращення життєдіяльності регіону в цілому потрібно заздалегідь враховувати різні чинники, які допоможуть оцінити ситуацію та правильно підібрати рішення для реалізації: рівень зайнятості, ВВП, темпи змін у структурі економіки і суспільства.

Саме на регіональному рівні необхідне управління, адже виникають соціальні і економічні проблеми, що потребують вирішення і винаходу найоптимальнішого варіанту. В подальшому від впровадження цього розв'язання потрібно досягти задоволення всіх потреб населення. Сталий розвиток регіону відбувається при циклічному функціонуванні економіки в цілому, тому що це прямо впливає на соціальне становище території. Від цього можемо сказати, що при виникненні будь-якої ситуації потрібно підлаштовуватися та запобігати виникненню кризових подій. З огляду вищезазначеного, можемо додати, що саме для подолання соціально-економічних проблем має справлятися регіональна політика держави та вчасно реагувати на труднощі, які можуть спровокувати серйозні наслідки для певного регіону та людей, які проживають на цій місцевості. Для ефективного вирішення соц.-економ. перешкод слід застосовувати організаційно-економічний механізм управління розвитком регіону на рис. 1.2.

На підставі наведеного рисунку ми бачимо, що саме такий організаційно-економічний механізм управління розвитком регіону може допомогти оцінити ситуацію та запровадити більш ефективні методи для вирішення соціально-

економічним проблем в регіоні. Саме визначення мети, аналізування та розробка системи сприятиме поліпшенню становища регіону. Завдяки цій схемі можна проаналізувати зовнішнє та внутрішнє середовище регіону, запровадити ефекти методи управління, ефективно оцінити ситуацію та покращити рівень життя в цілому території.

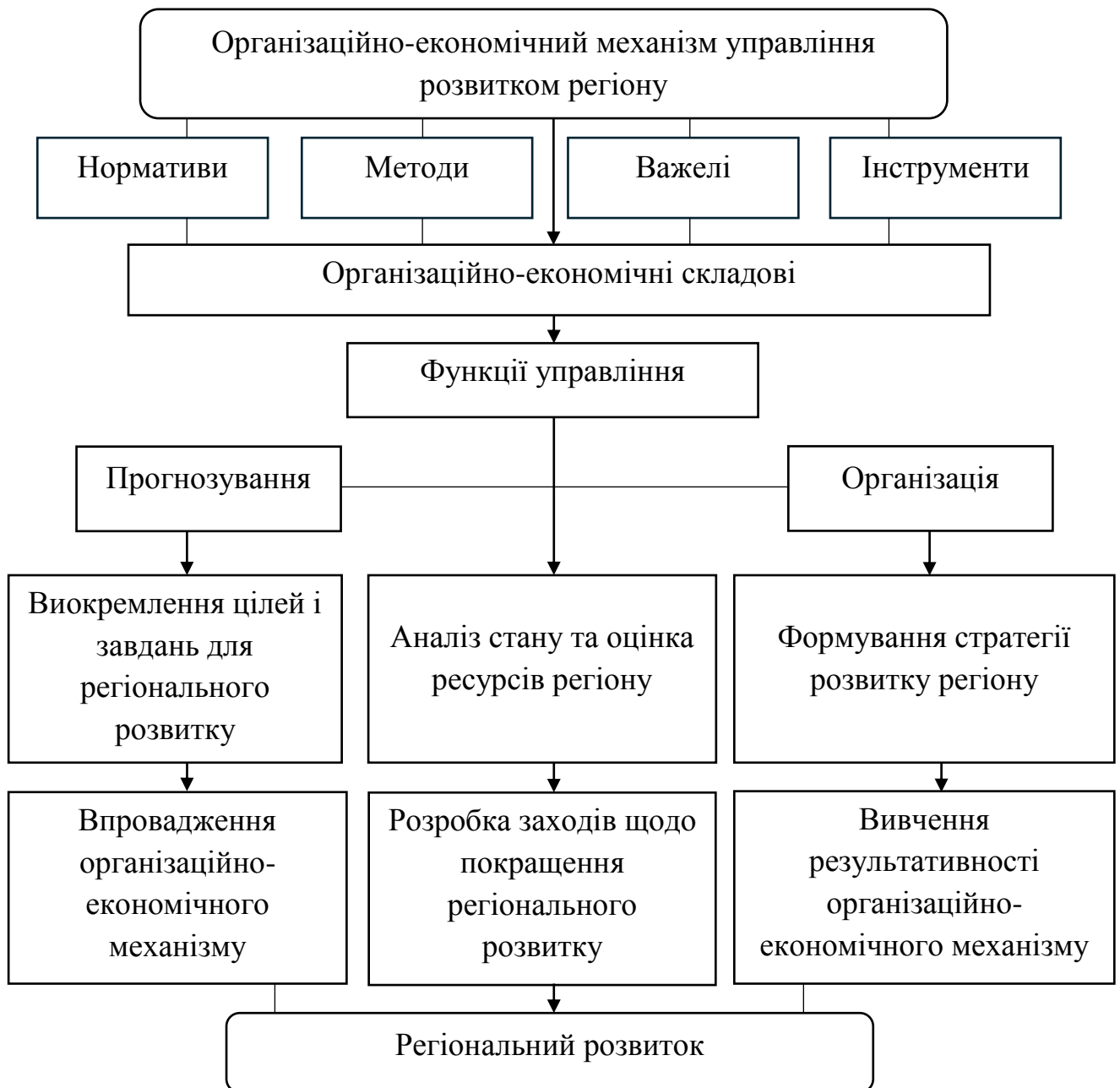

Рис. 1.2 Організаційно-економічний механізм управління розвитком регіону
Джерело: складено за автором [2]

Тим не менш варто зазначити, що це лише теоретичне твердження, яке варто застосувати на практиці. Це не може допомогти у поліпшенні соціально-економічному становищі, а й в подальшому слугуватиме запобіганню виникнення різних проблем.

Варто зазначити, що управління розвитком регіону визначається не лише методами керування комплексними заходами задля поліпшення регіону, а й у зосередженості функцій контролю, що прямо впливають на цілі соціально-економічного покращення становища.

Також на вищенаведеному рисунку ми бачимо різні елементи, які входять у схему формування та впровадження організаційно-економічного механізму управління регіону.

Ці елементи взаємопов'язані між собою та несуть окремий вплив та формування мети для прийняття рішень щодо покращення СЕРР, який у майбутньому забезпечуватиме гідне життя населення та поліпшуватиме їх рівень, аби задовільнити всі потреби для гідного існування людей.

Адже саме проаналізувавши доцільно всі елементи механізму на практиці будь-якого регіону, можна правильно сформулювати мету для досягнення всіх поставлених задач, аби з більшою вірогідністю дійти до очікуваних результатів та отримати позитивні показники СЕРР. У цьому буде сприяти регіональна політика держави, яка втручатиметься та прийматиме рішення.

1.2. Наслідки повномасштабного вторгнення на соціально-економічний розвиток регіонів

Будь-яка війна несе за собою негативні наслідки для суспільства в цілому, адже в таких умовах перестає нормально функціонувати повноцінно економіка країни, страждає інфраструктура та розпочинається міграційний потік.

По-перше, військова агресія впливає на трудовий ринок, тому що під час війни відбувається евакуація населення, люди починають масово переїжджати на більш безпечні території, через що залишають робочі місця та у результаті малі та

середні бізнеси зупиняються. Це говорить нам про скорочення виробництва, зниження конкурентоспроможності регіону.

По-друге, від цього занепадає діяльність економіки, так як знижується активність інвестиційних процесів, бо люди не знають чого очікувати у майбутньому, тому мало хто хоче вкладати кошти з великим ризиком.

По-третє, погіршується зовнішньоекономічна функціональність країни під час воєнного стану, так як закриті кордони, адже триває мобілізація, тобто не всі версти населення можуть виїжджати за кордон. У результаті це показує нам, що експорт став гірший та не виконується в тих об'ємах, що був у довоєнному періоді.

Варто зазначити, що повномасштабне вторгнення розпочалося 24 лютого. 2022 року, коли Російська Федерація перетнула кордони України та порушила її суверенітет. Це потягло за собою низку наслідків, які значно вплинули на СЕРР країни. Серед них можна виокремити найсуттєвіші результати, які виникли після початку війни: зниження виробництва, руйнування інфраструктури, зникнення робочих місць, зниження умов життя для населення, так біженці вимушено переміщуються та не всім відразу надають якісне житло, одяг та інші потреби, які зазвичай задовольняють потреби людей.

Таким чином, ми можемо сказати, що бойові дії мають низку негативних наслідків для економічного і соціального самореалізації країни, які впливають як зовнішньо, так і внутрішньо на загальний стан країни. Це відображає різні процеси, за якими потрібна неабияка робота для відновлення у подальшому, щоб знову все почало функціонувати повністю.

Для цього ми розглянемо, які саме понесли наслідки щодо соціально-економічного стану регіони через воєнні дії на рисунку 1.2.

Отже, з вищенаведеного рисунка ми бачимо, що війна має значний вплив на різні сфери країни, які страждають та впливають за загальнонаціональну картину держави.

З огляду рисунку ми бачимо, що першочергово страждають такі аспекти: економічні, соціальні, екологічні, демографічні та міжнародні. Кожна з цих сфер має свій внесок у побудові повної функціональності країни.

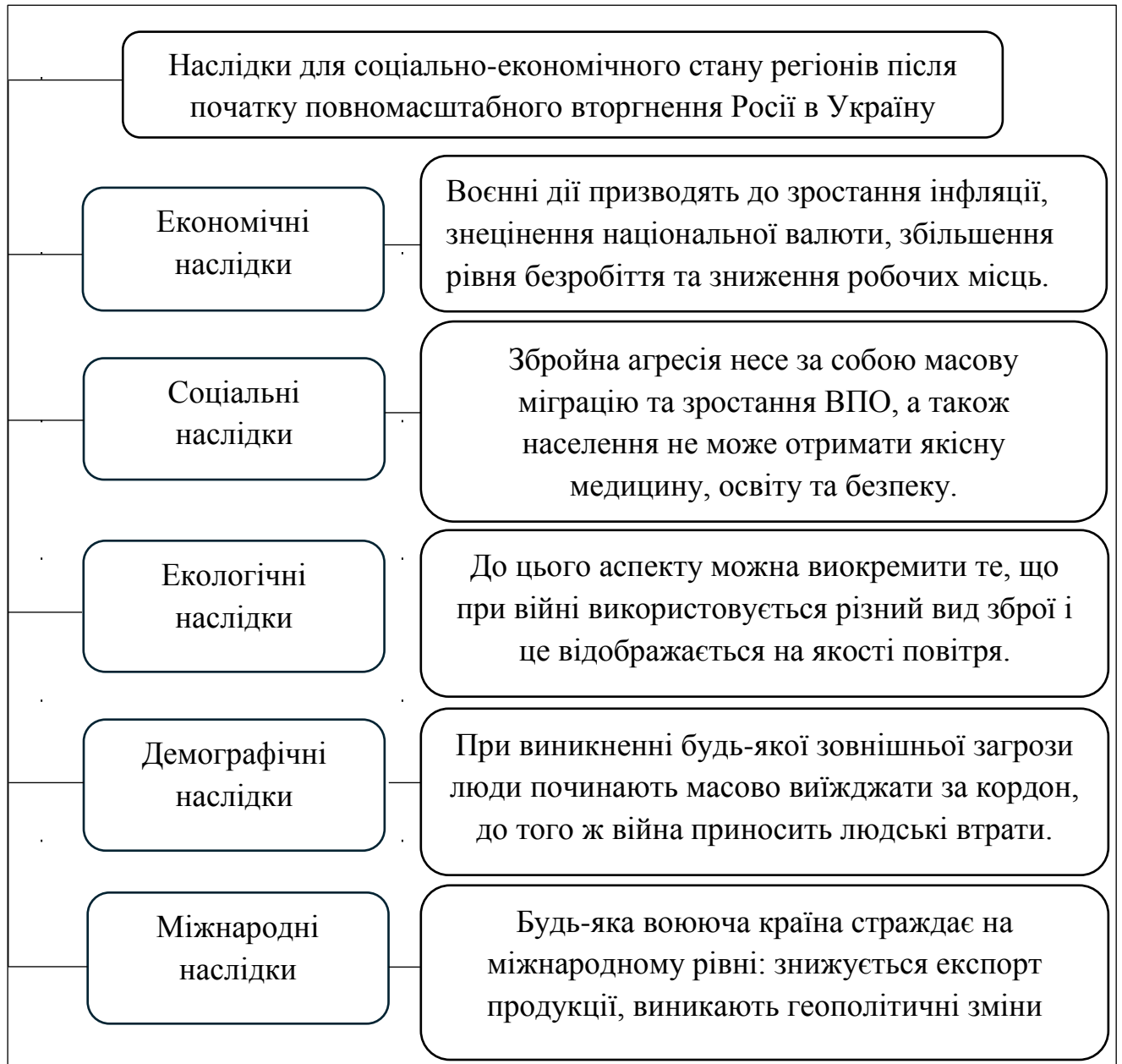

Рис. 1.3 – Наслідки для соціально-економічного стану

Джерело: складено автором

Щодо економічних наслідків, тут зазначимо, що кожен регіон зазнає різного рівня впливу внаслідок бойових дій і економічної дестабілізації, що позначається значне падіння ВРП через зменшення виробництва та споживчого попиту.

Соціальна сфера також зазнала серйозних порушень через велику кількість біженців і проблеми з функціонуванням освітніх та медичних установ, а також забезпеченням відчуття соціального захисту.

Якщо говорити про демографічні наслідки, то тут слід виділити те, що збройний конфлікт має міграційні результати, тобто розпочинається масове переселення народу, а також війна має великі людські втрати і це стосується як воєнних, так і цивільних.

Окрім того, міжнародне визнання та місце теж різко змінюється після настання воєнного стану, адже рівень підтримки перетворюється на основний чинник, який впливає на дієздатність територій.

Вплив широкомасштабного вторгнення на СЕРР України надзвичайно багатогранний та комплексний. Найбільше лиха зазнали ті області, де безпосередньо точилися бої, втративши вагому частину своєї економічної інфраструктури та людських ресурсів. Разом з тим, навіть регіони, що уникли безпосередньої участі у конфлікті, відчули негативні наслідки через економічну нестабільність, падіння обсягів інвестицій та збільшення соціальних проблем. У цьому контексті вирішальною є роль державної влади у відбудові постраждалих регіонів, підтримці економічного зростання та забезпеченні умов для соціальної рівноваги.

Тому безпосередньо на сьогодні та в майбутньому є цілий ряд викликів, які потребують вирішення та подолання цих труднощів.

1.3. Методи оцінювання соціально-економічного розвитку

Аналіз СЕРР є одним із ключових елементів державного управління, оскільки дає змогу оцінити можливі напрями змін, визначити ефективність вжитих заходів та своєчасно вносити корективи до стратегій для досягнення

запланованих результатів. Серед основних підходів до оцінювання стану соціально-економічного розвитку варто виокремити статистичні, експертні, системні та економіко-математичні методи, які дозволяють більш ґрунтовно і точно здійснювати аналіз соціально-економічних процесів [23].

Щоб краще розуміти, що собою представляє кожен метод, ми наведемо таблицю 1.2, в якій описано більш детально про ці підходи.

Таблиця 1.2 – Методи оцінювання соціально-економічного прогресу

Назва методу	Характеристика
Статистичний	Це спосіб збору даних для обробки та аналізу, що дає змогу більш точно оцінити поточний стан.
Експертний	На основі експертних думок виконується збір інформації, тобто опитування, таблиці, анкети, аби об'єктивно оцінити ситуацію.
Метод екстраполяції	Полягає в припущенні, що дані явища в минулому будуть функціонувати в майбутньому.
Нормативний	Пошук найоптимальнішого винаходу для подолання проблеми в майбутньому. Метод використовується на певному відрізку часу для очікування, тут використовується фактичне значення для прогнозу.
Моделювання	Умовне зображення об'єкта дослідження, в якому комбінуються різні методи.
Економіко-математична модель	У цьому випадку використовуються математичні засоби, що досліджують соціально-економічне становища
Економетричний	Визначення майбутнього економічного стану, що дає змогу оцінити комплексний вплив.

Джерело: складено автором

З огляду вищенаведеної таблиці ми бачимо, що існують різні методи аналізу СЕРР. Якщо говорити про моделювання, то тут це як умовне зображення об'єкта, що дає змогу оцінити ситуацію з різних боків. Щодо метода екстраполяції, то це про гіпотезу, що висувається на основі минулих процесів та будуть діяти в майбутньому.

Найбільш вдалий метод вважається нормативний, який використовується на окремому відрізку часу для прогнозу. До того ж, зазначимо про економіко-

математичну модель, в якій представляються економічні процеси за допомогою математичних розрахунків та рівнянь.

Одним із найбільш поширених методів є статистичний аналіз, який включає використання даних про минулі тенденції економічного та соціального розвитку для побудови прогнозних моделей. За допомогою цього підходу можна проаналізувати зміни ВРП, показники безробіття, фінансовий стан населення, рівень інфляції та інші показники. Наприклад, для передбачення економічного розвитку на найближчий період часто застосовують дані про швидкість росту ВРП за попередні періоди. За даними Державної служби статистики України, в 2022 році ВРП України знизився на 29,1% порівняно з 2021 роком через військові дії та економічну дестабілізацію. Це падіння можна врахувати при прогнозуванні економічної ситуації для майбутніх років, використовуючи методи трендового аналізу, щоб оцінити, наскільки швидко регіон може відновити економічні показники [6. с. 228-232].

Економетричні моделі – це ключовий інструмент для передбачення майбутнього розгортання суспільно-економічних процесів, адже вони дають змогу зважити на комплексний вплив різних економічних, соціальних та політичних чинників на різні ділянки економіки. Використання математичних та статистичних методів у цих моделях сприяє створенню більш точних прогнозів, що, у свою чергу, дає змогу державним структурам та бізнесу приймати обґрунтовані рішення, орієнтовані на поліпшення СЕРР. Один із найактуальніших напрямків застосування економетричних моделей – це прогнозування рівня безробіття, враховуючи не лише усталені фактори, на кшталт економічного росту та трансформацій на ринку праці, а й безліч додаткових змінних. Це можуть бути зміни в інвестиціях, рівень інфляції, зміни в соціальних програмах, а також зовнішні фактори, такі як політична нестабільність, війни або глобальні економічні кризи. Це дозволяє створювати більш точні і комплексні прогнози, які враховують всі аспекти, що впливають на соціально-економічний розвиток.

Одним з прикладів використання економетричних моделей є оцінювання рівня безробіття, яке дозволяє розглянути, як зміни в різних економічних

показниках, таких як зростання інвестицій або зміни в рівні торгівлі, впливають на ринок праці. Наприклад, дослідження показали, що зростання інвестицій на 10% у 2021 році може призвести до зменшення рівня безробіття на 1,5%. Це підтверджує важливість інвестицій для стабільності ринку праці та економіки в цілому. Моніторинг, що базується на подібних моделях, дозволяє проаналізувати вплив економічних чинників на показник безробіття та оперативно реагувати, зменшуючи потенційні негативи. Більше того, вдаючись до економетричних моделей, маємо можливість оцінити результативність державних ініціатив, націлених на зниження безробіття, скажімо, програм перекваліфікації спеціалістів чи підтримки малого й середнього підприємництва.

Проте, як показує ситуація з економікою України в 2022 році, економетричні моделі мають свої обмеження, оскільки не можуть врахувати всі можливі фактори, особливо зовнішні та непередбачувані. Наприклад, у 2022 році через військову агресію Росії інвестиції в Україні впали на 30%, що мало значний негативний вплив на ринок праці. Це спричинило погіршення ситуації на ринку праці, оскільки скорочення інвестицій призвело до зниження економічної активності, закриття підприємств і зростання безробіття [1. с. 193]. Війна, як зовнішній чинник, виявилася непередбачуваним елементом, який економетричні моделі не здатні були точно передбачити. Ця ситуація наочно показує, наскільки важливо для економетричних моделей брати до уваги не тільки традиційні економічні показники, а й зовнішні обставини, здатні різко та непередбачувано впливати на соціально-економічні процеси.

Ще одним дієвим способом оцінки становища є експертні методи, коли аналізування базується на судженнях спеціалістів у певній сфері. Це набуває особливого значення, коли бракує достатньо достовірних статистичних даних або ситуація є надто комплексною для класичного економічного аналізу. У таких випадках залучають методи опитування експертів, які надають свої оцінки, спираючись на досвід та аналіз поточної ситуації. З метою охарактеризування соціально-економічного розвитку в Україні в умовах війни широко використовувалися експертні оцінки від міжнародних інституцій, на кшталт

Світового банку та МВФ, які передбачали ймовірне скорочення української економіки на 30-40% у 2022 році. Це оцінювання виходило з очікувань стосовно зниження виробничих потужностей, збоїв у ланцюгах постачання та загального зменшення споживчого попиту.

Одним з найсвіжіших підходів до оцінювання є застосування моделей динамічних систем, котрі дають змогу імітувати взаємодію різноманітних компонентів економіки та соціуму протягом певного періоду. Ці економічні структури дозволяють нам досліджувати, як зміни в певній галузі (наприклад, в промисловості) впливають на інші сфери, охоплюючи ринок праці, інфляційні показники та соціальні фактори. Наприклад, використовуючи подібні моделі, можливо створити сценарій, в якому зміна цін на енергоносії впливає на рівень безробіття, споживчий попит та обсяги виробництва в межах країни. Завдяки цьому з'являється можливість розробляти більш розгорнуті прогнози, що враховують взаємозв'язок між різними економічними та соціальними чинниками.

Усі ці методи, хоча й є різними за підходами, однак використовуються в комплексі для досягнення найбільш точних результатів і формулювання обґрунтованих прогнозів СЕРР. Аналізування є надзвичайно важливим інструментом для розробки ефективних стратегій управління, оскільки воно дає змогу не лише оцінити поточну ситуацію, але й вчасно виявити проблеми, які можуть виникнути в майбутньому, а також розробити конкретні заходи для їх подолання. Розгляд сприяє передбаченню ймовірних загроз та визначенню стратегій для зменшення їх згубного впливу. Це набуває надзвичайної важливості в контексті перманентної економічної й політичної нестабільності, з якою стикаються численні держави у сучасному світі. Також дає змогу органам управління приймати більш обґрунтовані рішення, орієнтуючись на комплексні дані та аналіз, що в кінцевому підсумку сприяє покращенню загальної стійкості економіки та соціальної стабільності. Тому застосування різноманітних методів оцінювання стає необхідністю для успішного управління, оскільки тільки так можна отримати цілісну картину та забезпечити адаптацію до постійно змінюваних умов.

Таким чином, можемо підбити підсумки щодо першого розділу нашої роботи та сказати, що більш детально обґрунтували поняття «регіон». Також зазначили, що важливо приділяти СЕРР, адже від цього залежить повнота їх функціональності. Водночас на сьогодні військові дії внесли свої корективи та принесли негативні наслідки, які потрібно вирішувати в майбутньому. Для цього ми розглянули методи оцінювання для аналізу соціального та економічного стану.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КИЇВСЬКОГО РЕГІОНУ

2.1. Характеристика соціально-економічного становища Київського регіону

Для початку розглянемо в цілому СЕР Київського регіону, аби надалі розуміти в чому є переваги та недоліки цієї місцевості. Тобто це покаже нам структуру та поточну характеристику території, щоб у подальшому виділити проблемні аспекти та звернути на них більшу увагу.

Київський регіон має площу 28131 км² та 1781044 млн населення на даний момент. Також включає 7 районів, а саме: Бориспільський, Броварський, Бучанський, Білоцерківський, Вишгородський, Обухівський та Фастівський. До того ж, входить 69 територіальних громад та 1180 населених пунктів [11].

Не менш важливо зазначити, що Київський регіон входить в топ-10 найбільш індустріально розвинених регіонів України. Також займає 6-те місце за індексом промислової продукції адже обсяг реалізації склав майже 97,2 млрд за 2024 рік.

Найбільше регіон виробляє харчові продукти та напої, гумові та пластмасові товари, вироби з деревини, машинобудування та металургійного створення.

Київщина також займає 5-те місце серед регіонів України з реалізації програми «Доступні ліки 5-7-9%». За минулий рік було відшкодовано з обласного бюджету на суму 23,4 млн грн, а також створено 7 777 робочих місць.

Щодо сільського господарства у Київському регіоні за минулий рік намолочено близько 4,7 млн тонн нового врожаю, з чого найбільшу частку займають зернові та зернобобові культури.

З освітньої сфери у Київський регіон має:

- 28 заклади вищою та фахової передвищої освіти;
- 627 заклади середньої освіти;
- 22 заклади професійної освіти;

— 760 заклади дошкільної освіти.

В Київській області також знаходяться 127 медичних закладів, з них:

— 50 центрів первинної медичної допомоги;

— 39 багатопрофільних лікарень;

— 3 однопрофільні та спеціалізовані лікарні;

— 2 пологових будинків;

— 1 заклад переливання крові;

— 2 санаторії;

— 2 будинки дитини;

— 1 диспансер;

— 1 заклад екстреної медичної допомоги та катастрофи;

— 1 спеціалізований медичний центр.

Щодо культурної сфери у Київському регіоні, то тут нараховується:

— 45 музеїв;

— 672 бібліотек;

— 2 парків культури та відпочинку;

— 14 кінотеатрів;

— 1 Академія мистецтв імені Павла Чубинського;

— 1 Київський обласний центр народної творчості та культурно-освітньої роботи;

— 1 Київський обласний центр охорони і наукових досліджень пам'яток культурної спадщини;

— 2 театрів;

— 772 установ клубного типу.

Стосовно ринку праці у Київському регіоні з моменту повномасштабного вторгнення стан погіршився, однак наразі починає відновлюватися, проте не у високих темпах. Тим не менш, станом на січень-вересень 2024 року кількість безробітних у Службі зайнятості становила 22,7 тис. осіб, більшу частку становили жінки. Окрім того, 2 особи претендувало на одне робоче місце.

Основною проблематикою у сфері праці впливає несвоєчасна оплата праці, що спричинена скороченням виробництва продукції та призупиненням ринку збуту внаслідок з логістичними труднощами через бойові дії в країні.

З приводу фінансів у Київському регіону, можемо зазначити, що тут тільки за 9 місяців 2024 року надійшло 32 024,6 млн грн доходів, зокрема 27 194,2 млн грн та спеціального – 4 830,4 млн грн. Водночас у порівнянні з 2023 роком, сума скоротилася на 2,3%. Це пояснюється тим, що значно менше поступило міжнародних трансфертів з держбюджету.

Також розглянемо основні державні органи Київського регіону, діяльність яких прямо впливає на добробут населення. Саме вони забезпечують соціальні послуги, правопорядок, дотримання законодавства та мають швидко реагувати та прохання та жалоби людей. Весь адміністративний спектр наведено нижче на таблиці 2.1, де описано всі функції кожної виконавчої інституції.

Таблиця 2.1. – Державні органи Києва та Київської області

Назва органу	Рівень органу	Основні функції
1	2	3
Київська міська державна адміністрація (КМДА)	Місцева виконавча влада	Управління містом Києвом, реалізація державної політики, бюджет, транспорт
Київська обласна державна адміністрація (КОДА)	Обласна виконавча влада	Реалізація державної політики в області, контроль за місцевими органами
Київська міська рада	Міське самоврядування	Затвердження бюджету, прийняття рішень міського значення, контроль КМДА
Київська обласна рада	Представницький орган	Затвердження програм, бюджету, контроль за ОДА
Районні державні адміністрації	Місцева виконавча влада	Реалізація функцій КМДА на районному рівні, соціальні послуги, благоустрій
Головне управління Національної поліції	Правоохоронний орган	Охорона правопорядку, розслідування злочинів, безпека
Прокуратура м. Києва та Київської області	Наглядовий орган	Нагляд за дотриманням, законів, підтримка публічного обвинувачення

Продовження таблиці 2.1

1	2	3
Суди (місцеві, апеляційні, господарські)	Судова влада	Розгляд справ, правосуддя в цивільних, адміністративних та господарських справах
Державна податкова служба	Центральний орган виконавчої влади	Контроль за податками та зборами, адміністрування бюджету
Пенсійний фонд України (в м. Києві)	Соціальне забезпечення	Призначення та виплата пенсій, облік страхового стажу
Державна міграційна служба	Центральний орган	Паспорти, громадянство, міграція
Служба безпеки України (СБУ)	Спецслужба	Захист державного суверенітету, боротьба з тероризмом
ДСНС	Безпека населення	Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій, пожежна безпека
Державна служба зайнятості	Соціальна політика	Забезпечення працевлаштування, виплат по безробіттю

Джерело: складено автором [17]

З вищеподаної таблиці ми бачимо кількість державних органів Києва та Київської області, де кожен з них відповідає за різні функції та несе великий внесок у забезпеченні соціально-економічному захисті населення. Окрема адміністративна інституція сприяє у реалізації соціального захисту, забезпеченні працевлаштування, правосудді та збереженні прав та свобод окремого громадянина. Однак є недостатня ефективна взаємодія між різними рівнями влади — центральним урядом, місцевими органами самоврядування та підприємцями. Це є серйозним бар'єром для досягнення максимальної ефективності в управлінні СЕР Київського регіону, оскільки відсутність належної координації між різними структурами управління призводить до затримок у прийнятті рішень, дублювання функцій та неефективного використання ресурсів.

Зазначимо, що з 2022 року, коли Росія напала на територіальну цілісність України, повна статистика Київської області обмежена згідно з ГУ статистики у Київській області, тому для подальшого аналізу будемо посилатися на доступні дані нашого регіону.

2.2. Аналіз соціально-економічного стану Київської області

Як вже зауважили, що від початку 24 лютого 2022 року детальна статистика внаслідок початку широкомасштабної війни стала обмежена, водночас СЕС дуже важливий кожного регіону. На офіційному сайті ГУ у Київській області остання актуальна інформація опублікована за 2021 рік, тому після лютого 2022 року деякі дані можуть бути не зовсім коректними через впровадження воєнного стану. Перш за все, ми проаналізуємо ВРП, адже це показник, що вимірює валову додану вартість та обчислюється як віднімання із сумарної валової продукції обсягів її проміжного споживання. Показник ВРП характеризує розвиток економічної діяльності суб'єктів регіону, які темпи зростання має їхня територія та можна за останні пару років зрозуміти, як швидко йде на спад чи вгору економіка та рівень життя населення.

Проаналізуємо валовий регіональний продукт за 2020-2022 роки за таблицею 2.1.

Таблиця 2.2 – Валовий регіональний продукт за 2020-2022 роки

Показник	Період, рік			Відхилення			
	2020	2021	2022	2022/2020		2022/2021	
				Абсолют. грн.	Відносні, %	Абсолют. грн.	Відносні, %
ВРП Київської області	24240 6	291519	298091	55685	18,7	6572	2,2

Джерело: складено автором [21]

Згідно з вищенаведеною інформацією можемо зробити висновки, що ВРП упродовж 2020-2022 збільшився, це свідчить нам про те, що відбулося покращення в економіці та рівня життя населення. Тобто у цей період зросли доходи населення, вливалися більші об'єми інвестицій. Якщо ми подивимося на абсолютне та відносне відхилення, ми бачимо, що абсолютне відхилення між 2020 та 2022 роками становить 55685, а відносне – 18,7%.

Щодо між 2022 та 2021 роками, то спостерігаємо абсолютне відхилення дорівнює 6572, а відносне – 2,2%.

Проаналізуємо також валовий регіональний продукт на одну особу/грн впродовж 2020-2022 років за таблицею 2.3.

Таблиця 2.3. – Валовий регіональний продукт на одну особу/грн

Показник	Період, рік			Відхилення			
	2020	2021	2022	2022/2020		2022/2021	
				Абсолют. грн.	Відносні, %	Абсолют. грн.	Відносні, %
ВРП Київської області	135817	162696	175500	39683	22,6	12804	7,3

Джерело: складено автором [21]

З огляду зазначеної вище таблиці спостерігаємо, що впродовж 2020-2022 років ВРП на одну особу збільшувалось, тому це нам говорить, що існував розквіт економіки, на яку позитивно вплинула продуктивність населення, проте недоліки в функціонуванні економіки існує. Валовий регіональний продукт є важливим макроекономічним індикатором СЕС як регіону, так і України в цілому. Рівень ВРП в розрахунку на одну особу зайнятого населення працездатного віку дає можливість виділити, чи працездатна місцевість та чи має конкурентоспроможність. Як ми бачимо, ці показники дають змогу оцінити стан регіону та зробити висновки щодо платоспроможності території.

Далі ми розглянемо середню заробітну плату, адже це також вагомий економічний показник при аналізі регіону. Адже оплата праці – це грошова винагороду, за яку людина живе та задовольняє себе потребами та благами. Є різні типи заробітних плат, такі як: основні та додаткові. Водночас кожна з них залежить розміром та наскільки людина може за допомогою грошового забезпечення створити те життя, яке може собі дозволити.

Наступним етапом проаналізуємо середню заробітну плату Київської області за 2020-2022 роки на таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. – Динаміка середньої заробітної плати Київської області

Показник	Період, рік			Відхилення			
	2020	2021	2022	2022/2020		2022/2021	
				Абсолют. грн.	Відносні, %	Абсолют. грн.	Відносні, %
Середня заробітна плата	11887	14290	15152	3265	21,54	862	5,7

Джерело: складено автором [21]

Отримані результати свідчать нам про те, що впродовж 2020-2022 років середня заробітна плата Київської області зростала. Це говорить нам про те, що відбувалося процвітання економічної діяльності регіону або підвищилась продуктивність праці. Також варто зазначити, що на ринку праці зріс попит кваліфікованих робітників, тому як конкуренція стала сильніша, так і збільшилася зарплата. Водночас підвищення оплати праці вказує нам те, що в країні зростають ціни, тобто рівень інфляції підвищився. Таким чином це не завжди вказує на позитивний добробут населення.

Таким чином зростання оплати праці має як позитивну тенденцію, так і негативну, тому слід оглядати цей показник з різних боків. Попри зростання середньої заробітної плати в Київській області розглянемо рівень безробіття, аби зрозуміти яка частина населення, що проживає на даній території, є непрацевдатна.

Таблиця 2.5. – Рівень безробіття впродовж 2020-2022 років

Показник	Період, рік			Зміни	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
				2,1%	+15,6%
Рівень безробіття	6,8%	8,9%	24,5%		

Джерело: складено автором [21]

З даного показника ми бачимо у 2022 році різке підвищення рівня безробіття на Київщині, саме з 2021-го на 15,6%, що є тривожним сигналом про

економічну нестабільність і кризу, спричинену пандемією, військовими діями та іншими негативними факторами. Водночас і в цей час фіксуємо зростання оплати праці – на 5,7% на табл. 2.3. Цілком можливо, що це є наслідком загального покращення фінансового стану заможних прошарків суспільства, або ж змін у функціонуванні ринку праці.

Згадаємо так не менш важливий показник, а саме – міграція населення. Завдяки йому можна наглядно проаналізувати рух в'їзду і виїзду людей, адже це показує наскільки жителі готові залишатися та працювати на місці, підвищувати економіку країни або покидають свої місця проживання та шукають більш безпечну та задовільну територію для життєдіяльності.

Рівень міграції відіграє важливу роль у становленні якості життя населення, тому що кількість людей має вагомий вплив на розвиток соціального і економічного становища країни.

Для цього продемонструємо міграцію населення Київської області за 2020-2022 років на таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Міграція населення Київської області

Роки	Кількість прибулих	Кількість вибулих	Міграційний приріст
2020	4398	2142	2256
2021	2972	1269	1703
2022	4140	1867	2273

Джерело: складено автором за [8]

З представленої вище таблиці ми бачимо, що у 2021 році, порівняно з 2020-им міграційний рух зменшився, однак вже у 2022-му різко збільшився у зв'язку політичною ситуацією в країні. Щодо вибулих і прибулих спостерігаємо те, що більше людей в'їжджали, що говорить нам про позитивний рух.

Рівень міграції відіграє важливу роль у процвітанні СЕР країни, тому що завдяки кількості населення можна досягти національні цілі, такі як: рівень життя, безпека, конкурентоспроможність та економічну стабільність.

По-перше, це дає змогу планувати інфраструктуру, адже якщо населення збільшується чи зменшується, відповідно треба адаптувати кількість шкіл, медичних установ, транспорту, тощо.

По-друге, зміна в чисельності людей прямо має вплив на ринок праці, рівень споживання, інвестиційну привабливість.

По-третє, спостереження динаміки міграційного руху дозволяє вчасно виявити прогалини, пов'язані з депопуляцією, старінням населення чи надмірною концентрацією осіб у певних районах.

З огляду на це, можемо запевнити, що знання мігрантів допомагає краще організувати їх інтеграцію в місцеву громаду, забезпечити доступ до освіти, медичних та соціальних послуг. Крім того, розуміння міграційних процесів сприяє забезпеченню соціальної стабільності та безпеки, дозволяючи передбачити можливі конфлікти чи виклики.

Для того, щоб вирівнявся міграційний потік, необхідно створити умови, які зменшать відтік населення та стимулюватимуть приплив нових мешканців. Насамперед потрібно налагодити умови середовища проживання, тому що люди залишають місця місцевість або переїжджають, якщо там бракує роботи, житла, високого рівня безпеки.

Головну ланку у становленні ДУ СЕРР займає державне фінансування, адже це показує наскільки якісно функціонує фінансова стабільність регіону. З огляду цього можна виокремити, де відбулись прогалини та на що варто звернути увагу, тобто які управлінські заходи слід запроваджувати, аби запобігти у подальшому економічні труднощі та краще спланувати бюджет територіальної громади.

Тому надалі проаналізуємо структуру доходів та видатків Київської області за 2020-2022 роки на таблицях 2.6 та 2.7, які засвідчують, де відбулось зростання та падіння стабілізації СЕС регіону. Це значно продемонструє загальну картину місцевості.

Таблиця 2.6 – Структура доходів Київської області за 2020-2024 рр., млн грн

Джерело доходів	2020	2021	2022	2023	2024	Темпи приросту			
						2024/2020	2024/2021	2024/2022	2024/2023
Податкові надходження	16840,3	20379,1	22167,1	27963,5	29398,3	74,6%	44,3%	32,6%	5,1%
Податок на доходи фіз. осіб	10499,4	12571,8	15501,8	18466,7	17465,4	1561%	38,9%	12,7%	-5,4%
Податок на прибуток підприємств	374,7	503,8	399,6	692,8	905,0	141,5%	79,6%	126,5%	30,6%
Інші податки	67,5	78,3	53,6	68,1	64,3	-4,7%	-17,9%	20,0%	-5,6%
Неподаткові надходження	1201,2	1543,1	1270,1	2520,5	3384,2	181%	119,3%	166,5%	34,3%
Доходи від операцій з капіталом	532,1	302,1	175,1	277,7	288,8	-45,7%	-4,4%	64,9%	4,0%
Офіційні трансферти	9943,6	11246,7	8117,0	12799,2	13009,5	30,8%	15,7%	60,3%	1,6%
Разом	28537,2	33501,0	31743,0	43576,6	46098,3	61,5%	37,6%	45,2%	5,8%

Джерело: складено автором [24]

Аналіз структури доходів Київської області говорить нам про те, що після початку воєнного стану всі статті зменшились, тобто внаслідок бойових дій економіка регіону має занепад. Порівняно 2024 і 2023 рік, загальний обсяг доходів збільшились на 5,8%, також податкові надходження зросли на 5,1%, а податок на доходи фізичних осіб зменшився – на 5,4%. Це свідчить нам про те, що більшість бізнесів в період воєнного часу закривалися.

Загальні обсяги доходів у порівнянні з 2020 і 2024 роками зросли з 28537,2 млн. грн. до 43576,6 млн. грн. Якщо порівняти довоєнний період і нинішній, можемо сказати, що у загальній картині структури доходів спостерігається висока частка ПДФО, а це означає, що можуть бути ризики у разі змін на трудовому ринку або у податковій політиці.

Помірне зростання доходів як до воєнного стану та і після свідчить про те, що потрібно шукати нові джерела надходжень для стимулювання економічного зростання задля забезпечення сталого розвитку фінансування регіону.

Наступним етапом для оцінювання системи управління формування соціальної та економічної сфери країни буде аналітика видатків бюджету Київської області за таблицею 2.7. Це дозволяє зробити глибокий аналіз динаміки державних витрат у регіону та побачити, в який напрямок було зосереджено більше уваги, а відбулось зниження спрямування грошового потоку.

Крім того, це ключовий інструмент для ухвалення правильних рішень державного управління задля реалізації ефективних результатів для злету СЕРР. Виявлення дисбалансу сприятиме у раціональному плануванні майбутнього бюджету, аби всі аспекти були рівномірно забезпеченими для повної діяльності.

Зазначимо, розгляд структури видатків можуть сформувати СЕРП, яка визначатиме та формуватиме програми для модернізації СЕРР.

Також показує наскільки ефективно справляється ДУ під час кризових моментів, таких як пандемію, війну тощо. То ж виявимо на таблиці 2.7 такі тенденції: темпи приросту видатків за 2020-2024 роками.

Таблиця 2.7 – Структура видатків Київської області за 2020-2024 рр., млн. грн.

Джерело доходів	2020	2021	2022	2023	2024	Темпи приросту			
						2024/2020	2024/2021	2024/2022	2024/2023
Загальнодержавні функції	5912,9	6506,7	4556,2	9289,9	8509,2	43,9%	30,8%	86,8%	-8,4%
Громадський порядок та безпека	217,7	176,7	1826,6	2369,8	2028,8	831,9%	1048%	11,1%	-14,4%
Економічна діяльність	5020,8	4986,3	2362,5	5728,4	4885,1	-2,7%	-2,0%	106,8%	-14,7%
Охорона навколишнього природного середовища	158703,5	81666,6	41131,2	66962,8	66572,6	-58,0%	-18,5%	61,9%	-0,6%
ЖКГ	1882,1	3204,2	2618,6	3542,6	3914,2	108%	22,2%	49,5%	10,5%
Охорона здоров'я	2753,5	1660,5	1569,5	2093,6	2221,7	-19,3%	63,9%	41,6%	6,1%
Духовний та фізичний розвиток	1068,4	1341,9	1139,1	1476,9	1780,8	66,7%	32,7%	56,3%	15,7%
Освіта	10321,8	12964,1	12679,6	15071,8	18099,0	75,3%	39,6%	42,7%	20,1%
Соціальний захист	1239,5	1386,1	1441,6	2732,2	4132,9	233,4%	198,2%	186,7%	51,3%
Разом	28575,4	32308,1	28234,9	42372,0	45638,3	59,7%	41,3%	61,6%	7,7%

Джерело: складно автором [25]

З вищеподаної таблиці ми спостерігаємо, що впродовж 2020-2024 років відбулось нешвидке зростання загального обсягу видатків, однак бачимо, що розподіл грошей є нерівномірним за окремими статтями. Це пов'язано з тим, що у 2022 році розпочалася війна і більшість коштів було спрямовано на поліцію та рятувальні служби.

Пріоритетними напрямками стали соціальний захист, освіта та громадський порядок, адже з початку 2022-го це було найважливіші на той момент сфери для населення, адже це логічно спрямовувати всі сили в умовах збройного конфлікту.

Однак у 2023-му економічна діяльність понесла занепаду, що вказує нам на зменшення видатків та змінення пріоритету.

Порівнюючи 2020 і 2024 р. бачимо стабільне зростання фінансування у ЖКГ, що свідчить про впровадження інфраструктурних проєктів, тому що багато відбулось пошкоджень і руйнувань через ворожу агресію.

Щодо духовного та культурного розвитку, тут бачимо впродовж даного часу постійну підтримку з боку ДУ, що вказує нам про постійне зосередження уваги в цьому векторі.

Окрім того, розберемо обсяг промислової продукції Київської області протягом 2020-2022 років на таблиці 2.8, аби наглядно з'ясувати наскільки ефективно функціонує економіка території та чи відбувається прогрес в цьому напрямку.

Також це показує, чи вливаються в регіон інвестиції задля виробництва продукції. Оцінка рівня промислової активності дозволяє визначити темпи зростання або спаду, що є основним індикатором загальної економіки країни.

До того ж, демонструє наскільки ефективно діють програми підтримки виробництва, та чи досягають цілей.

Спостереження динаміки обсягу реалізованої промисловості дозволяє побачити, як галузі є домінуючими або відсталими, аби сфокусуватися надалі у відповідному орієнтирі.

На основі оцінки можна виокремити, які сектори потребують підтримки з боку ДУ та модернізації, аби вирівняти диспропорції.

Всі кризові явища показують наскільки ефективно справляється економіка та чи має змогу витримати труднощі.

Тому демонстрування обсягу реалізованої продукції наводить нам, на які тенденції варто залучити інвестиційні потоки для еволюції у виробленні виробництва та стабілізації економіки в цілому, адже від цього залежать багато факторів для формування сприятливих умов життя людей.

На таблиці 2.8 вказано дані, які розкриють цю картину більш детально та дадуть можливість ДУ вірно ухвалити рішення.

Таблиця 2.8 – Обсяг промислової продукції Київської області впродовж 2020-2022 рр., млн.. грн.

	2020		2021		2022		Темпи приросту	
	млн. грн	у %	млн. грн	у %	млн. грн	у %	2022/ 2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Промисловість	172624,9	100	192829,8	100	197515,4	100	14,4%	2,4%
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1735,1	1,0	1909,0	1,0	714,7	0,4	-58,8%	-62,6%
Переробна промисловість	112029,2	64,9	154083,2	79,9	129820,3	65,7	15,9%	-15,7%
Виробництво харчових продуктів, тютюнових виробів і напоїв	36522,4	21,2	49267,2	25,5	48641,7	24,6	33,2%	-1,3%
Виробництво меблів	4205,9	2,4	6018,3	3,1	4196,5	2,1	-0,2%	-30,3%
Виготовлення виробів з деревини	13211,0	7,7	17088,8	8,9	15943,5	8,1	20,7%	-6,7%
Текстильне виробництво	926,1	0,5	3326,8	1,7	1884,3	1,0	103,5%	-43,4%

Джерело: складено автором [7]

З представленої таблиці ми можемо сказати, що у 2022 році порівняно з 2021-им обсяг промислової продукції зменшився за всіма переліками. Це пояснюється тим, що до воєнного періоду більш ефективно діяла економіка Київського регіону, адже після початку широкомасштабного вторгнення виникли проблеми з логістикою та руйнацією інфраструктури.

З моменту перетинання Росії в Україну більшість підприємств закрилися, тому обсяги продукції відповідно також скоротилися. Внаслідок цього передували процеси сповільнення діяльності економічної діяльності, зниження попиту та скорочення інвестицій. Щодо соціальних наслідків, тут варто зауважити, що скорочення обсягу промислової продукції спричинив зменшення кількості робочих місць та доходів населення.

Звернемо увагу на SWOT-аналіз, який розкриє детально всю ситуацію з соціально-економічним зростанням в регіоні на рисунку 2.1. Це допоможе виявити всі внутрішні чинники, які взаємозалежні між собою, а саме: сильні та слабкі сторони, загрози та можливості. Цей спосіб потужно розбирає і сприяє ДУ виявляти переваги, уникаючи загроз та використовуючи можливості для досягнення своїх цілей. Кожен з чинників покаже всі позитивні та негативні аспекти СЕР Київського регіону та в загальному покращить приймати правильні управлінські заходи.

Таким чином, з огляду рисунка 2.1 можна виокремити сильні та слабкі сторони Київського регіону, а також можливості та загрози в нинішніх умовах.

Звичайно, найбільша перевага цього регіону у розташуванні, адже знаходиться в центрі України. Має найбільш розвинену логістику, також місцевість приваблює інвесторів через кількість населення та зосереджені платоспроможної верстви населення.

Водночас через війну ця територія зазнає вагому частку пошкоджень та втрат, тому з мінусів тут можемо віднести те, що існує загроза безпеки населенню, спостерігається масовий виїзд, скорочуються робочі місця та росте рівень бідності.

Рис. 2.1 – SWOT-аналіз Київського регіону

Джерело: складено автором

Попри це, після завершення воєнного стану ця область має найбільший шанс на влиття іноземних інвестицій щодо відбудови пошкодженої інфраструктури та розвитку підприємницької діяльності.

Також слід зауважити, що в області спостерігається нерівномірний розвиток територій. Це пояснюється тим, що вирішення питань між місцевими та центральними органами повільне та ускладнює цим процес реалізації заходів.

Не менш важливо те, що через перенавантаження інфраструктуру зберігається висока забрудненість вод та повітря, тому також варто звернути увагу щодо знайденні більш ефективного виходу. До того ж, в області є зона відчуження, яка також постійно потребує нагляду висококваліфікованими фахівцями.

В загальному, можемо сказати, що СЕС Київської області є куди рости та розвиватися, адже внаслідок військової агресії виникли труднощі, які потребують вирішення та оптимізації.

Вище було розглянуто та оцінено найбільш вагомні соціальні та економічні показники. Саме вони розкрили в загальному стан Київської області та дали поштовх для пошуку найбільш результативних опцій з боку виконавчих органів.

Окрім того, узагальнену ситуацію даної місцевості представив SWOT-аналіз, який розкрив всі складові з позитивного та негативного характеру щодо злету соціальної та економічної сфери та вказав, на що саме слід акцентувати увагу державного управління.

2.3 Заходи та рекомендації з удосконалення державного управління соціально-економічним розвитком Київського регіону

Підкреслимо, що ДУ СЕРР в умовах військового конфлікту зберігає не тільки цілість та дієздатність місцевості в цілому, а сприяє в розширенні. Тому ефективні заходи щодо поліпшення соціального та економічного аспекту територіальної одиниці можуть завчасно допомогти запобігти виникненню проблем.

В нинішніх умовах світ постійно підкидає виклики, на які потрібно своєчасно реагувати та приймати міри щодо вирішення всіх складнощів. Загалом будь-який регіон є складовою в загальному країни, тому якщо страждає одна ланка, то за нею потерпає і інша.

Для покращення СЕР Київщини критично важливо сфокусуватися на низці пріоритетних напрямів. Це сприятиме не тільки розв'язанню наявних викликів, а й закладе основу для стабільного економічного зростання в перспективі. Перш за все, важливо активізувати інвестиційні процеси, оскільки зростання інвестицій є основою для розвитку інфраструктури, створення нових робочих місць та підвищення рівня економічної активності.

Як було зазначено у нашому дослідженні, прогалина фіксується у координації між місцевими органами влади, що повинні забезпечувати сталий розвиток регіону, тому вкрай важливо приймати заходи для поліпшення у соціальному та економічному напрямках.

Суттєвий вплив на СЕР Київського регіону має рівень інфраструктурних інвестицій, оскільки розвиток інфраструктури є однією з основних складових, що визначають конкурентоспроможність регіону.

Варто зауважити, що потрібно надавати більше автономії громадам, аби вони могли розпоряджатися землекористуванням, бюджетом та відновленням інфраструктури.

Стимулювання аграрного, промислового, ІТ та логістичного напрямків також дасть змогу рости СЕРР.

На рисунку 2.6 представлені заходи для державного управління, які покращують СЕР Київської області.

Зазначені вище заходи для урядового керівництва зумовлюють у покращенні СЕС загалом. Щодо економічного аспекту для державної політики варто насамперед звернути увагу залучення іноземних інвесторів, приваблювати у держбюджет міжнародні джерела фінансування, адже після закінчення війни необхідно мати задовільні умови життя, аби люди поверталися з-за кордону додому.

Рис. 2.6 – Заходи з поліпшення у соціальному та економічному напрямках

Джерело: складено автором

Крім того, збільшення аграрного та промислового виробництва може стати візиткою карткою для інших країн. Тому варто модернізувати техніку, прилади та засоби праці у цих сферах.

Осторонь не потрібно залишати і соціальний напрямок, адже без нього неможливо досягти стабільності у повній функціональності місцевості. Тут слід

виокремити те, що потрібно підтримувати постраждалих внаслідок воєнної агресії та зробити так, аби вони надалі залишалися проживати на даній території.

Для цього надання повного доступу до медичних послуг, освітнього процесу, а також забезпечення робочими місцями може підвищити соціальне процвітання регіону. З цього випливає, що бажано замінити на нове обладнання у медзакладах, модернізувати прилади в школах, вишах та в інших освітніх об'єктах.

Широкомасштабна війна принесла багато викликів для поліпшення життя регіону, однак вчасно запроваджені та реалізовані підходи можуть підтримувати та розвивати соціальний та економічний аспект регіону, як складової загальнонаціональної економіки країни.

На додачу, варто запропонувати рекомендації для удосконалення ДУ СЕР Київщини, які дадуть змогу поліпшити систему ДУ регіону.

Ключовим моментом є розгортання електронного урядування. Це відкриває шлях до прозорості в управлінні та забезпечить легкий доступ громадян до необхідної інформації. Впровадження цифрових технологій допоможе значно знизити рівень корупції, скоротити час на обробку документів та зробить процеси прийняття рішень більш відкритими та ефективними.

Крім цього необхідно оновити Стратегію розвитку Київської області з урахуванням повоєнної відбудови та демографічних змін [22].

Удосконалення системи моніторингу та оцінювання ефективності державних програм і задумів є важливим кроком до підвищення дієвості державної політики, адже це підтримує сталий розвиток регіону.

Для цього слід розробити єдину інтегровану платформу, яка забезпечуватиме збір, обробку та відкриту публікацію інформації про результати впровадження соціально-економічних ініціатив. Такий підхід дозволяє своєчасно виявляти проблемні моменти в управлінських процесах і коригувати стратегії задля досягнення кращих результатів, тому що це значно може викликати залученість населення в місцевостях. Більш детально пропозиції для розквіту СЕР

Київщини наведено на рисунку 2.7, які розкриють кожну пораду та покажуть їхню суть.

Рис. 2.7 – Рекомендації для удосконалення ДУ СЕРР Київської області
Джерело: складено автором

Такі поради можуть значно допомогти у процвітанні ДУ СЕРР, адже кожна зазначена рекомендація між собою взаємозалежні та створюють повну картину в позитивній тенденції регіону. Для самостійності місцевих громад слід розвивати громадські слухання та прозорі конкурси, так відповідно і зросте довіра осіб до

виконавчих органів. Важливу ланку у сталому розвитку займає стимулювання ідей з переробки відходів та енергоефективності.

Розробка системи моніторингу соціальних і економічних показників гарантуватиме краще досліджувати загальний стан територій та визначати проблемні сфери. Разом з цим зорієнтує в прийнятті правильних підходів.

Окрім того, важливо активізувати розвиток підприємницької свідомості в регіоні через навчальні програми та тренінги для майбутніх підприємців, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та стабільному росту бізнесу.

Зазначені поради зможуть бути також адаптовані під будь-які внутрішні та зовнішні зміни, як виникають раптово та несуть кризовий характер, наприклад, війна, пандемія.

Якщо ці пропозиції будуть реалізовані, це дозволить підвищити рівень управлінської ефективності, сприятиме стабільному розвитку економіки та поліпшенню якості життя населення регіону.

Таким чином можемо підбити підсумки другого розділу нашої роботи та зауважити, що доцільно проаналізували загальний стан Київської області, її особливості. До того ж, охарактеризували специфіку та структуру державного управління, де виділили прогалини в їх функціональності.

Зокрема, оцінили за різними економічними та соціальними показниками соціально-економічний стан Київщини, розглянули відхилення, що дало змогу більше поглинутися в внутрішнє становище місцевості. Загальний SWOT-аналіз також допоміг у розкритті сильних та слабких сторін, можливостей та загроз області. У ході удосконалення соціально-економічного прогресу надали заходи та рекомендації для державного управління щодо піднесення майбутнього розвитку регіональної одиниці.

ВИСНОВКИ

Отже, можемо підсумувати всі результати при написанні кваліфікаційної роботи та зауважити, що система державного управління соціально-економічним розвитком відіграє важливу роль у функціонуванні територіальної одиниці, аби забезпечувати комфортними умови населення. Ключовими елементами для реалізації регіональної політики слід включати моніторинг та аналіз результатів, що сприятимуть у покращенні соціальної та економічної сфери.

Водночас широкомасштабна війна внесла корективи та виклики на соціально-економічний розвиток регіонів. Дана ситуація принесла масових руйнувань інфраструктури, значну міграцію населення, зростання рівня безробіття. Люди в пошуках більш безпечного місця покинули свої домівки та виїхали за кордон, що в результаті призвело до скорочення промисловості та зниженню економічної стабільності місцевості. Це говорить про те, що необхідно приймати завчасні рішення для подолання наслідків збройної агресії, які сприятимуть у реабілітації та відновленні.

У другому розділі кваліфікаційної роботи було проаналізовано соціально-економічний стан Київської області.

З початку повномасштабного вторгнення в Київській області зріс рівень безробіття, відчувається низька підтримка малого та середнього підприємства. Подолання цих проблем вимагає комплексного підходу та дієвої управлінської стратегії.

Структура доходів і видатків Київської області свідчить нам про те, що більша увага зосереджена на ПДФО, необхідна диверсифікація прибутку та пошук нових залучень фінансового спрямування.

Щодо видатків, тут значна увага зосередилася на фінансуванні оборони та безпеки. Через нерівномірний розподіл постраждали інші сфери, які потягнули на низ дану статистику та стан регіону. Тепер потрібно ухвалювати рішення, які вирівнюють ситуацію.

Обсяги реалізованої промисловості також зазнали краху з 2022-го, адже більшість підприємств з безпекової ситуації в цілому закрились, внаслідок чого перестала ефективно функціонувати економіка. Для цього необхідні інвестиції в традиційні галузі, такі як будівництво, енергетика та сільське господарство, але й інвестиції в інноваційні технології, інформаційні технології, відновлювану енергетику та інші перспективні сектори.

SWOT-аналіз розкрив з усіх сторін даний регіон та виокремив, що основні проблеми, які існують – це дефіцит кваліфікованих кадрів, складна взаємодія виконавчих органів, що ускладнює у вирішенні питань. Окрім того, висока забрудненість повітря та водних ресурсів.

Для цього необхідно підвищити ефективність взаємодії між центральною і місцевою владою, забезпечити прозорість адміністративних процесів та активно впроваджувати електронне урядування. Вдосконалення системи державного управління дасть змогу швидко реагувати на економічні та соціальні виклики, збільшити ефективність використання державних фінансів та прискорити розбудову інфраструктури.

Також навели заходи та рекомендації для покращення системи ДУ СЕР Київської області.

Підтримка малого та середнього підприємництва – стратегічно важлива складова збалансованого розвитку регіону. Вона сприятиме не лише збільшенню зайнятості населення, а й укріпленню фінансової стабільності на тривалу перспективу. Це зазвичай становить фундамент економіки регіону, демонструючи гнучкість, здатність до швидкого реагування та високу мобільність у ринковому середовищі. Враховуючи це, є необхідність розробляти спеціальні програми підтримки для підприємців. Наприклад, це може бути надання кредитів на пільгових умовах, податкові преференції, а також освітні та консультаційні плани для тих, хто лише починає власну справу. Зазначені заходи мають на меті активізувати підприємницьку ініціативу та створити сприятливі умови для розвитку мікро-, малого та середнього підприємств (ММСП) в регіоні.

Не менш важливим є забезпечення прозорості та ефективності державного управління, що є основою для стабільного розвитку економіки Київської області. Впровадження електронного врядування та цифровізація державних послуг дозволять зробити управлінські процеси прозорими, знизити рівень корупції і скоротити час, необхідний для виконання адміністративних процедур.

Важливою частиною цього процесу є підвищення ефективності взаємодії між органами центральної та місцевої влади, а також між державою і бізнесом. Спрощення процедур для підприємців, покращення доступу до інформації і забезпечення рівних умов для всіх учасників економічного процесу допоможе підвищити довіру до органів влади і створити більш сприятливе середовище для бізнесу. Це дозволить не тільки залучити нові інвестиції, але й зміцнити економічну стабільність і забезпечити сталий розвиток на довгострокову перспективу.

Такі заходи та поради значно покращують роботу державного управління щодо соціально-економічним становленням регіону та допоможе уникнути негативні наслідки широкомасштабної війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березін О. В., Березіна Л. М., Бутенко Н. В. Стан та шляхи підвищення заготівельної галузі споживчої кооперації України : монографія. – Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2007. 193 с.
2. Бібік Н. В. Організаційно-економічний механізм управління розвитком регіону (на прикладі Харківської області). Наук. вісн. Ужгород. ун-ту : сер. Економіка. – Спецвип. 28 (ч. 3). 2009. С. 86–93.
3. Бондаренко В. І., Мельник О. В., Кузьменко С. В. Інвестиційна стратегія регіонального розвитку. 2011. – URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2011/15.pdf (дата звернення: 14.05.2025).
4. Бубенко П. Т. Регіональні аспекти інноваційного розвитку: монографія. – Харків: НТУ «ХП», 2002. 316 с.
5. Гудзь П. В. Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних територій. – Донецьк : ІЕПД НАН України, ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2001. – С. 15.
6. Гарасюк О. А., Богачевська К. В. Удосконалення поняття управління фінансовою стійкістю. Економіка і регіон, 2012. № 3(34). С. 228–232.
7. Головне управління статистики у Київській області. – URL: <http://kyivobl.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.05.2025).
8. Державна служба статистики України. – URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.05.2025).
9. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 14.05.2025).
10. Керецман В. Ю. Проблемні регіон: поняття та класифікація. Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. 2004. № 3. С. 261–267.
11. Київська обласна державна адміністрація. – URL: <https://koda.gov.ua/kiivshhina/> (дата звернення: 15.05.2025).

12. Королюк Ю. Г. Механізми управління розвитком регіональних систем : монографія. – Київ : Тернограф, 2011. – 344 с.
13. Куйбіда В. С., Заєць І. Я. Генеза територіальної організації України: конституційно-правові аспекти. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. 480 с.
14. Ліба Н. С., Ющик Л. В. Поліваріантність поняття «регіон». Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 14, ч. 2. – С. 11–13. – URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/16806> (дата звернення: 14.05.2025).
15. Макогон Ю. В. Нова регіональна економічна політика в Україні: проблеми і перспективи розвитку. Схід. 2005. № 3(69). С. 14–27.
16. Прокопенко В. Л. Теоретичні аспекти системного дослідження економіки регіонів. Теорії мікро-макроекономіки: зб. наук. пр. Вип. 17. Київ, 2006. С. 32–37.
17. Про державний бюджет України на 2023 рік. – URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1X300A?an=3> (дата звернення: 15.05.2025).
18. Регіонально-адміністративний менеджмент : навч. посіб. / [за ред. В. Г. Воронкової]. – К. : Видавничий дім «Професіонал», 2010. – 352 с.
19. Романюк С. А. Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і нові можливості: монографія. – Київ: УАДУ, 2001. 112 с.
20. Про комісію з розробки Концепції державної регіональної політики України: Розпорядження Президента України від 30 вересня 1999 р. № 241/99-рп. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/241/99-%D1%80%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.05.2025).
21. Статистичний щорічник України за 2022 рік. – URL: <https://stat.gov.ua/sites/default/files/2024-02/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%89%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD>

[%D0%B8%202022%20%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf](#) (дата звернення: 15.05.2025).

22. Стратегія розвитку Київської області на 2021–2027 роки. – Київ: Київська обласна державна адміністрація, 2025. 141 с. – URL: <https://koda.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/strategiya-ko-2021-2027-nova-redakcziya-1.pdf>
23. Суспільне виробництво та його результативність. – URL: <https://buklib.net/books/24507/> (дата звернення: 15.05.2025).
24. Топалова Е. Х. До питання про визначення сутності поняття «регіон». Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: зб. наук. праць Херсонського нац. техн. ун-ту. 2010. № 2. С. 45–52.
25. Відкритий бюджет України: сайт публічних фінансів. – URL: [https://openbudget.gov.ua/...](https://openbudget.gov.ua/) (дата звернення: 15.05.2025).

ДОДАТКИ